

# DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 18

Gorica - Trst, 22. avgusta 1947

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:

Gorica - Riva Piazzutta 18

Cena: Posamezna štev. L. 15.—

Naročnina: Mesečna L. 65.—

Pošt. ček. rač. št. 9-18127

## Slovenska radijska postaja - Trst

Merodajne činitelje pozivamo, da povečajo jakost postaje

Jakost slovenske radijske postaje. — Važno kulturno vprašanje.

Kakor pri vseh drugih narodnih vprašanjih življenjske važnosti, tako je naša slepa krajevna politika tudi preko zelo važnih kulturnih vprašanj. Nikdo se zanje ne zmeni! Kdo naj rešuje drobne in malenkostne krajeve zadeve, ko se pa naša usoda odloča v daljnji Indoneziji, na Kitajskem, v ameriških tvornicah itd. To so malenkosti, ki se bodo uredile same od sebe.

Tako nekako se zdi, da gledamo in posebno naši komunisti na številna dneva vprašanja od daleč, kakor da se nas sploh ne tičejo.

Z enakim zanimanjem, ali bolje nezanimanjem, gledamo tudi na vprašanje tržaškega slovenskega radija. Ne zavedamo se važnosti te ustanove za splošno narodno vzgojo, še manj pa njenega pomena za naš kulturni prestiž in za naše uveljavljanje v svetu. Popolnoma smo otopeli in ne čujemo več trpljenja našega ljudstva, medtem se nam realistični svet smeje v obraz. Utopistični sanjači! Prepečati z mlino na veter! Ali mislite, da bomo s sanjarjenjem dosegli naše bitne narodne koristi?

Med veliko kulturno in politično pridobitev moramo v prvi vrsti prištevati naš slovenski tržaški radio. To je velika zgodovinska pridobitev za ves slovenski narod! S slovensko radijsko postajo v Trstu je močno zrasel naš vpliv v svetu. Za slovensko kulturno središče Ljubljano ve malokdo, za Trst ve ves svet. Ta izredni položaj Trsta nakazuje tudi slovenskemu radiu posebne naloge, ki so v vseh ozirih važnejše od nalog italijanskega tržaškega radija.

Zato smo se začudili, ko smo zvedeli, da so zavezniški videmski vojaško postajo, ki je služila kot oddajna postaja slovenskega tržaškega radija, prodali Italiji in jo zamenjali z mnogo šibkejšo puljsko radijsko postajo. Že videmska postaja ni zadoščala namenu in pomenu slovenske radijske postaje v Trstu. Še manj seveda zadošča skromna puljska postaja, ki se dobro sliši le v Trstu in najbližji okolici. Videmsko so vsaj primeroma dobro slišali skoraj po vsej Sloveniji od Celovca in Maribora do Gorjancev in Reke. Zdaj jo slabo slišijo v Gorici. Jakost sedanje postaje ne zadostuje torej niti za področje »A«. Ne moremo verjeti, da bi se ne dalo odpo- moči sedanjemu nevzdržnemu stanju. Slovenci imamo pravico vsaj do enako močne radijske postaje kot Italijani!

Primorski Slovenci so zadnji dve leti po končani vojni nakupili večje število radijskih prejemnikov kot v vsej prejšnji dolgi dobi od ustanovitve radijskih postaj. Zakaj ta hiter napredek? Italijanske fašistične oblasti so namreč ovirale poslušanje tujih postaj, posebno pa slovenske postaje v Ljubljani. Lastnike radijskih prejemnikov so stalno

nadzorovali. Kdor je bil ko- ličkal politično nezanesljiv, ta ni hotel imeti radijskega aparata v hiši, ker je bil strelovod za tajne politične agente in vzrok pogostim preganjanjem. Zdaj se je to spremenilo. Z novo slovensko tržaško radijsko postajo se je vrnilo zaupanje. Na pristojnih krogih je zdaj dolžnost, da se to zaupanje ohrani.

Pričakujemo, da bo Zavezniška vojaška uprava odobrila potrebne kredite, da se poveča jakost slovenske radijske postaje vsaj na enako stopnjo kot Trst I. Odveč je, da bi ponovno poudarjali velik pomen slovenske tržaške postaje v vseh ozirih, ker razvoj dogodkov prav vsiljuje ukrepe za hitro povečanje jakosti te postaje.

Trst je edina svobodna slovenska radijska postaja na jugu, zato se mora spo- polniti in povečati, ne pa ponižati na položaj Ajdovščine. To bi bil kulturni škandal in zapostavljanje!

Trst I., kot italijanska postaja je čisto krajevnega značaja v primeri s Trstom II., saj imajo v Italiji in celo v neposredni bližini druge močne oddajne postaje (Benetke in Videm). Nasprotno pa je Trst II. kot slovenska postaja izredne gospodarske, kulturne in politične važnosti za ves Balkan.

Ni nikako čudo, če vsi Slovenci z zanimanjem poslušajo tržaško slovensko radijsko postajo (pa tudi Hrvači), oziroma so jo poslušali, ker zdaj na žalost jo sliši le omejen krog poslušalcev v polumeru največ dobrih 20 km od Trsta. Posvojci so jo predvsem, ker je oddajala nepristranske politične vesti vseh svetovnih agencij, medtem ko ljubljanska postaja s svojimi podružnicami trobi vedno eno in isto pesem: slavo- speve uspehom režima. Dovolj je bilo 25 let Mussolinijevega hvalisanja. Siti smo take »muzike«!

Kako so nekateri še vedno »nakaj s kartami« — kakor pravimo Primorci — nam pove naslednji primer. Po-

vedal mi ga je prijatelj z radija: Bilo je takrat, ko še nismo imeli svoje postaje in smo le nekaj ur na dan oddajali na postaji Trst I. Slovenski oddelek je takrat zastopal »tovariš« iz Jugoslavije. Mož se je kar udobno počutil na zavezniškem radiu, pa smo ga ob neki priliki vprašali: Zakaj nismo enakovredni z Italijani v pogledu sporeda, ki bi moral biti časovno enak za obe narodnosti? Tovariš pa, ki se sicer kaže v javnosti za velikega Slovenca, je izjavil: Bolje čim manj »takih« slovenskih oddaj. Že zdaj jih je preveč! Tako je tovariš razumel in branil slovenske koristi. Podobno gledajo na naš slovenski radio vsi tisti, ki vidijo naše koristi izključno skozi očala svoje strankarske sebičnosti. Ti ljudje niso Slovenci. So morda dobri strankarski fanatiki, pa nič več. Taki ljudje so brani- li v usodnih urah naš narodni ugled, zato so pa tudi uspehi temu primerni. Ali ni značilno, da je slovensko komunistično časopisje tako brezbržno za slovenski radio v Trstu. Da, politični interes je važnejši kakor pa narodni!

Glavni vzrok omejene slušnosti slovenske tržaške postaje je v nizki jakosti novih naprav. So pa verjetno se drugi tehnični vzroki: bližina obeh postaj na Trsteniku, talne ovire, potujoča postaja itd. Priporočljivo bi bilo, da se za slovensko postajo izbere drugo mesto, recimo na Opčinah, pri Bazovici, na Proseku ali nad Miljami. Predvsem je pa treba povečati jakost postaje, da jo bodo slišali vsi Slovenci, katerim je namenjena.

Delo naših radijskih delavcev, trud naših umetnikov in igralcev, ki je namenjen vsemu slovenskemu narodu, se zdaj zgublja v šibkih valovih etra, medtem ko ves slovenski narod stoji nestrpen in razočaran pred novimi radijskimi aparati in zaman čaka, čaka... Do kdaj še?!

## Deklaracija voditeljev kmetskih strank

Ko čestitamo ameriškemu narodu in njegovim demokratičnim ustanovam k enadesetdeseti obletnici ameriške neodvisnosti, imamo podpisani predstavniki kmetskih strank Vzhodne Evrope za svojo dolžnost, da v tem usodnem trenutku, ko se v naših državah demokratska gibanja s silo zatirajo, ko se narodna volja s silo tlači in uničuje neodvisnost, da objavimo prosvetljenemu svetu svojo vero v dostojanstvo človeka, svobodo osebnosti in v predstavniki vlado. Polnoma soglašamo v pogledu svojih namenov.

1) Kot voditelji kmetskih strank v naših državah smo se borili za uresničenje teh idealov, ki so smotri ogromne večine narodov Vzhodne Evrope. Naše organizacije predstavljajo koristi več

kot 100 milijonov ljudskih bitij. Govorimo v imenu teh milijonov državljanih, ki so zdaj oropani svojih neodtujljivih pravic. Mi smo pravi predstavniki naroda, a ne sedanji pokorni diktatorji, katere je izučila in vsilila našim narodom tuja sila. Ne verujemo v masševanje nad omimi, ki so zablodili. Predobro vemo, da je našim izmučenim narodom potrebno pomirjenje. Zgodovinska odgovornost za moralno in stvarno razrušenje naših narodov leži na sedanjih tlačiteljih in njihovih gospodarjih.

2) Idejno so naša gibanja bila in so za politično in gospodarsko demokracijo. Štirje osnovne svobode: A) atlantske listine in načela Listine Združenih narodov za mednarodno edinstvo in sodelovanje so bile in osta-

jajo osnove naših programov. Smo bili in smo odločni nasprotniki vseh ideologij s totalitarnimi in diktatorskimi težnjami.

3) Socialni, politični in gospodarski ustroji naših držav temelje na idejah o sebnosti svobode in zasebnosti lastnine, zasnovane na stvarjalnem delu. To so osnovne prvne našega pojmovanja svobode, človeške neodvisnosti in demokracije. Za to so se borili naši pristaši ter uničili fevdalizem v preteklosti; za ceno težkih žrtev so se uprli nacizmu in fašizmu in upirajo se silam, ki teže za uničenjem osebnosti in za spre- membo vlade narodne volje v diktaturo politične kli- ke. Soglašamo, da je moči potrebno pomirjenje oseb- nih in običnih koristi doseči samo s svobodnim sodelovanjem, zato odločno nasprotujemo splošni kolektivizaciji in vsiljenim zadrugam, z nasiljem izvajanim do take stopnje, da spravljajo narod v suženjstvo in beraštvo.

4) Individualistični in de- lavni kmetje, ki so z nami, so glavni nosilec demokrati- skih ustanov v našem delu sveta. Zvesti zaupanju na- roda in poučeni z nedavnim izkustvom, odklanjamo raz- likovanje z ozirom na dru- žabni položaj, vero, raso, politična prepričanja ali poklic. Sledimo priporočilom kmetskih organizacij Vzhodne Evrope o gospo- darskem in političnem sode- tovanju, ki so bila objavljena v Deklaraciji Mednarod- ne kmetske konference julija 1942, ki se je vršila v Londonu.

5) Mislimo, da je demo- kracija ena in nedeljiva. Nedavni dogodki v naših državah so dokazali, da ni takoj zvana vzhodna demo- kracija nič drugega kot dik- tatura komunistične manjšine, vsiljena s tujo vojaško silo, katere skuša podaljšati svojo veljavo s pomočjo državljanske vojne in terorja, s čimer dodaja nova razde- janja k že nakopičenim ru- ševinam. Usmerjajoč vse svoje napore k uresničenju teh načel, prispevamo k stvari trajnega miru, med- narodnemu razumevanju in sodelovanju ter splošni ob- novi Evrope. V preteklosti smo polagali nade v Dru- štvo narodov. Zdaj zaupa- mo za bodoče organizaciji Združenih narodov. V času, ko se vrše priprave, da odvisni narodi dobe neodvisnost in svoje vlade, trdno verujemo, da demo- kracije ne bodo dopustile podrejanja narodov, ki so že stoletja uživali svojo ne- odvisnost in svoje kulturne pridobitve.

Na ta dan, na dan 4. julija, dvigamo svoje glasove v imenu onih, ki ne morejo govoriti. Ko svobo- den narod povsod proslavlja dan rojstva tega velike- ga in človekoljubnega naro- da, apeliramo na Združene narode in na ameriški na- rod ter njegovo vlado za njihovo velikodušno pod- poro in pomoč pri uresničevanju teh plemenitih name- nov. Spominjamo jih na usodo onih, ki so oropani najosnovnejših človeških pravic, da bi pokazali svo- jim narodom, ki se zdaj pod najtežjimi okolnostmi bore za svojo svobodo in

**Lincoln:** „Možno je prevarati vse za kratek čas ali posameznika za vedno, toda ni mogoče prevarati vseh za vedno.“

neodvisnost, da niso prepuščeni svoji neusmiljeni usodi in da bodo dobili pod- poro pri naporih, da postanejo gospodarji svoje usode.

Pozivamo demokratske kmetske stranke ostalih držav, ki doslej niso imele možnosti pridružiti se našim naporom, da se nam pridružijo za uresničenje demokratske mednarodne zveze in morebitnega uresničenja Združenih evrop- skih držav s skrajnim ciljem ustvaritve svetovnega demokratskega edinstva.

Naši ločeni napori niso uspeli — naši skupni napor- i bodo uspeli.

Washington, D. C. 4. julija 1947.

Ferenz Nagy, l.r., voditelj mad- žarske stranke malih posestnikov  
Dr. Vladko Maček, l.r., pred- sednik Hrvatske kmetske stranke  
Dr. Milan Gavrilović, l.r., pred- sednik Srbske kmetske stranke  
Dr. Georgij M. Dimitrov, l.r., voditelj Bolgarske kmetske stranke.

Kazneje sta se odzvala pozivu in pristopila k tej deklaraciji J. Kuncewicz, predsednik Poljske kmet- ske stranke »Svoboda« in N. Buzešti, predstavnik se- daj aretiranega predsednika romunske kmetske stranke Maniuja.

## Zavezniške čete ostanejo na Morganovi črti

Iz uradnih ameriških vo- jaških krogov javljajo, da bodo ameriške čete v Sre- dozemlju prihodno zimo ostale na Morganovi črti in od zaveznikov zasede- nem ozemlju v Julijski kra- jini ter obdržale oporišči v Livornu in v Rimu.

Tozadevni ukrepi radi bližajoče se zime so bili iz- dati takoj po izjavi podani od dobro poučene strani, da prisotnost ameriških čet v Sredozemlju nima več »za- časnega«, temveč ima »ne- določeno« značaj, ker se predvideva dolga zakasni- tev ratifikacije mirovnih pogodb od strani Rusije.

Vprašanje zimske oskrbe ameriških čet je popolnoma presenetilo poveljstvo sre- dozemskega področja, ker je vojska predvidevala, da se bo najkasneje koncem sedanjega poletja popolno- ma umaknila iz Italije.

Neposredna posledica ne- pričakovane spremembe na- črtov bo popolna ustavitve evakuacije čet z Morganove črte ter potreba po ponovni založitvi oporišč v Livornu in Rimu.

Druga vest iz Washing- tona z dne 21. t. m. pravi: V verodostojnih krogih po- trjujejo, da ameriško vojno ministrstvo ni določilo no- benega datuma za vrnitev ameriških čet iz Italije, ker ni znano, kdaj bo Sovjetska zveza ratificirala mirovno pogodbo z Italijo.

„V ostalem pa menim, da je treba vse diktature razrušiti.“

Cato Democraticus

## Od srede

do srede

**14. avgusta:** Gospodarski in socialni svet Združenih narodov je zavrnil sovjetski predlog, naj povabijo Zunanjo Mongolijo na svetovno konferenco o svobodi tiska in obveščanja. — Grška vojska je začela novo ofenzivo proti gverilcem na področju gorovja Gramos. — Britanska vlada preučuje možnost ustanovitve carinske zveze med šestnajstimi evropskimi državami, ki so sprejele Marshallov načrt. — Gro- miko je v Varnostnem svetu iz- javil, da bo postavil nov »veto« proti ameriškim in avstralskim predlogom za ustanovitev ob- mejne komisije za Balkan. — V Nürnbergu se je pred ameriškim vojaškim sodiščem začela raz- prava proti 21 predstavnikom največjega nemškega kartela »I. G. Farbenindustrie«. — Pred- sednik Truman je ob drugi ob- letnici zaključitve vojne z japo- nsko imel govor, v katerem je »globoko obžaloval«, da se niso uresničile njegove želje za vz- postavitve mira. — Lord Mount- batten je prenehal biti podkraj- Indije. — Italija in Združene dr- žave sta podpisali sporazum za olajšanje nekaterih obremenje- valnih določb mirovne pogodbe z Italijo.

**15. avgusta:** V Indiji sta bila ustvarjena dva neodvisna domi- njona, ki bosta imenovana »do- minjon Indije in dominjon Paki- stan«. — Varnostni svet je pri- pustil Filipine k razpravljanju o indonezijskem vprašanju. — Kongres francoske socialistične stranke je z veliko večino odobril delo Ramadierjeve vlade. — V Rio de Janeiro so otvorili kon- ferenco 21 ameriških republik. — Jugoslovanski vršilec poslov v Atenah je z drugimi člani od- poslanstva zapustil Atene in od- potoval domov. — Ameriško zu- nanje ministrstvo je izrazilo svojo zaskrbljenost zaradi na- daljnjega zatiranja civilnih svo- bod in v Romuniji. — Velika Bri- tanijska je sprejela nezadovoljiv odgovor Sovjetske zveze glede zakasnitve plačila prvega obroka sovjetskega dolga. — Združene države so ponovno vabilo Sovjet- ski zvezi, naj prisostvuje konfe- renci 11 držav za mirovno po- godbo z Japonijo, ker bodo sicer začeli s pripravi brez nje. — Nizozemski zastopnik je v Var- nostnem svetu pristal na imeno- vanje preiskovalne komisije za Indonezijo, toda le pod pogojem, da te komisije ne ustanovi Var- nostni svet, ki ni pristojen po- sredovati v tem vprašanju. — Komisija za atomsko silo pri Združenih narodih je odbila so- vjetske predloge za nadzorstvo nad atomsko silo.

**16. avgusta:** Tajnika bolgar- ske opozicijske kmetske stranke Nikola Petkova so obsodili na smrt z obesaenjem. — Winston Churchill je ostro kritiziral go- spodarsko politiko laburistične vlade in izjavil, da želi po dveh letih socialističnega vladanja več kot pol milijona sodržavljanih emigrirati. — Na socialističnem kongresu v Lyonu so napadli predsednika pariškega mestnega sveta Vergnollesa, ker se je v imenu socialistične stranke ude- ležil sprejema gospe Peronove; v svojem govoru je Vergnolles med drugim dejal, da pri zadevi ni bil sam in da so v Argentini fašisti, pa tudi demokraci; če pa bi moral izbrati za zatočišče med Sovjetsko zvezo in Argenti- nijo, ne bi okleval niti en sam trenutek; žel bi v Argentino. — Trije opazovalci Mednarodnega sodišča bodo prisostvovali kot opazovalci pri plebiscitu, ki bo v okrožjih Brige in Tende. — Predsednik Truman je poslal v Evropo Myrona Taylorja, da bi razpravljal s papežem in drugimi evropskimi voditelji o svetovnem miru.

**17. avgusta:** V gospodarskem in socialnem svetu Združenih na- rodov je prišlo do velikih nasprot- stev med sovjetskimi in ameriško delegacijo, ko sta Mednarodna banka za obnovo in Mednarodni sklad zahtevala, da bi ju imeli za »posebne organe« Združenih narodov. — Ameriški poslanik in britanski politični zastopnik v Budimpešti sta dobila navodila svojih vlad, naj posredujeta pri madžarski vladi glede zlorab pri sestavi volilnih imenikov, zaradi katerih bo izgubilo volilno pravo- vično približno en milijon Mad- žarov. — Ameriška pomorska



Od srede  
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

komisija je odobrila sklep, da bodo Italiji prodali nadaljnjih 16 petrolejskih ladij. — Britanske čete so začele odhajati iz Indije in Pakistana. — Britanska vlada je imela sejo, na kateri so verjetno razpravljali o navodilih britanske delegacije na pogajanjih v Washingtonu.

**18. avgusta:** Francoska socialistična stranka je z 2443 glasovi odobrila sklep, ki nudi podporo Ramadierjevi vladi in Marshallovemu načrtu pod pogojem temeljnih sprememb v vladni politiki. — V New York so prišli indonezijski delegatje, ki bodo Varnostnem svetu predložili načrt za indonezijsko federacijo. — Glasnik britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da proglas generala Markosa ni priznal Velike Britanije, ki je pričakovala, da se bo v severni Grčiji pojavila komunistična "lutkovna vlada". — Združene države in Velika Britanija bosta poslali zavezniki nadzorstveni komisiji v Bolgariji in bolgarski vladi protesta, v katerih bosta označili smrtno obsodbo proti voditelju Petkovu kot "politični umor". — Na seji komisije štirih vesilj za sestavo avstrijske mirovne pogodbe je prišlo do razburjene izmenjave obtožb med ameriškim in sovjetskim delegatom zaradi očitka sovjetom, da zavlačujejo delo komisije. — Grški zunanji minister Tsaldaris je v Londonu izjavil, da zaradi obstrukcionistične politike Sovjetske zveze v Varnostnem svetu bilo v Grčiji žrtvovanj na stotine življenj. — Varnostni svet je odbil sprejem Albanije, Zunanje Mongolije, Irake, Transjordanije in Portugalske med Združene narode; Sovjetska zveza je uporabila "veto" proti sprejemu Irake, Transjordanije in Portugalske.

**19. avgusta:** Marshall je medameriški konferenci predložil obrambno pogodbo, ki ne vsebuje pravice "veta" pri skupnih odločitvah proti napadalcu. — Na zasedanju Varnostnega sveta je Indonezijska republika uradno zavrnila nizozemski predlog, da bi spor rešili izven Združenih narodov. — Sovjetska zveza je petnajstič uporabila pravico "veta" ter s tem zavrnila avstralski predlog, ki označuje položaj na Balkanu kot "nevaren za mir". — Združene države so umaknile svojo ponudbo za posredovanje v indonezijskem sporu. — Ameriški trgovinski minister Harman je izjavil, da so Združene države odločene pomagati potrebnim narodom pri vzpostavitvi gospodarskega in političnega reda, da bi tako zmanjšali nevarnost, ki prihaja od "sile, ki dela na svetu za ustvaritev kaosa v svoje namene".

**20. avgusta:** Italija in Grčija bosta izmenjali veleposlanike, ne da bi čakali na ratifikacijo italijanske mirovne pogodbe. — Paragvajska vlada je javila, da je vsaj, ki je trajala pet mesecev, praktično zaključena s porazom upornikov. — Ameriško vojaško sodišče je v Nürnbergu obsodilo na smrt z obsejnim sedem zdravnikov, ki jih je sodišče spoznalo za krive zločinov proti človeštvu. — Na zasedanju Varnostnega sveta je brazilski zastopnik predložil resolucijo, v kateri pravi, da Varnostni svet nima pravne oblasti za reševanje anglo-egiptskega spora; iz tega razloga je pozval obe stranki, naj začeta z neposrednimi pogajanj. — Ameriški zunanji minister Marshall je na medameriški konferenci imel govor, v katerem je izjavil, da so na konferenci dosegli enotnost "sredi bolnega in trpečega sveta". — Trygve Lie je glede balkanskega vprašanja izjavil, da se ne strinja s sovjetskim stališčem, po katerem bi morala prenehati obstojati preiskovalna komisija za Balkan. — Britanska vlada je sklenila, da bodo začasno uklenjeni mnogi izmed sedanjih sporazumov, ki dovoljujejo zamenjavo funtov šterlingov v dolarje.

## Zadnje vesti iz Slovenije

Po zadnjem procesu proti skupini inž. Nagodeta je Ljubljana polna razburjenih govoril. Ljudje vedo, da so bile aretirane visoke politične osebnosti in da se pripravlja proces proti odličnim duhovnikom. Tudi več častnikov Ozne naj bi bilo prijetih. Prav tako je prišlo baje do aretacij v škofjelški vojaški posadki.

V Dobrovi pri Ljubljani sta štiri dekleta pritrkovati, ker je bilo tisti dan v vasi prošenje. Prav tisti dan je pa bilo tam vse zastraženo, ker je prišel visok vojaški dostojanstvenik nadzirat vojaštvo in utrjevala dela. Straža je brez opozorila na oba fantka streljala in ju ubila.

# Enotna Amerika

## Konferenca v Rio de Janeiro

Nekaj običajnega je, da v perspektivi oddaljenosti dogajanja izgubljajo na pomembnosti. Evropeci čisto pozabljamo, da nismo edini problem današnjega sveta, marveč da imamo področja, ki imajo tudi svoje posebne probleme, v pogledu kategorij je razumljiva tudi na klonjenost gledanja tamšnjega prebivalstva, da so osrednji problem sveta, če ne morda celo edini. Zavedajmo pa se, da je zdravo, stvarno presojanje dogajanj v svetu mogoče le na podlagi zavesti, da so kraljevna vprašanja podrejena širšim razvojnim smerem, ki zajemajo ves svet.

V luči takšne odvisnosti moramo gledati na pomemben dogodek, ki ima že dolgo predzgodovino, ki pa je zlasti zanimiv zaradi porednega obeležja, ki mu ga daje razdelitev sveta na dva tabora ter zavest ogroženosti zahodne poloble. Gre namreč za »medameriško konferenco za ohranitev celinskega miru in varnosti«, ki se vrši v Rio de Janeiro v Braziliji in na kateri sodeluje 21 držav obeh Amerik. Namen te medameriške konference, ki je osma po vrstnem redu in katere zasedanje se je skoraj dve leti zavlačevalo radi Argentine, je, da razpravlja o pogodbi, ki bi dala stalno obliko načelom, ki jih vsebuje tako imenovani Chapultepeški sporazum, ki so ga marca 1945 podpisali v Mexico Cityju.

Verjetno je, da bo osmi panameriški kongres stvarnejši obliki oživitve, ril letos že 33 let staro zamisel Wodrowa Wilsona o ligi ameriških držav, v kateri bi vsaka poedina država sprejela obvezo, da bo čuvala ozemeljsko nedotakljivost in politično neodvisnost ostalih proti vsakemu napadu, pa naj pride s katere koli strani. Sporazum iz Chapultepeca je bil namreč v tem pogledu nepopoln: ni predvidel namreč področnega sistema obrambe, marveč le to, kar smo omenili zgoraj; sedanja prizadevanja pa streme v končni obliki tudi za tem, da ustanove organizacijo, ki bi predstavljala dejanski glavni stan vseh republik, ki bi formuliral vojaško politiko in načrte za morebitne akcije. Konferenca je bila mogoča, kot smo že omenili, zaradi tega, ker je Argentina pristala, da do kraja izpolni obveze v pogledu likvidacije nacističnih ostankov, ki so imeli svoje postojanke v omenjeni državi.

Pobudnik tega velikega obrambnega načrta zahodne poloble so vsekakor Združene države, ki so poslale na konferenco svojo najmočnejšo politično reprezentanco, v kateri so zunanji minister Marhsall, senatorja Vandenberg in Connally, zastopnik pri ZN Warren Austin, ameriški delegat pri Panameriški uniji William Dawson in namestnik zunanjega ministra za zadeve Latinske Amerike Armour. Za časa poteka pa bo obiskal Brazil tudi predsednik Truman, kot dokaz skladnosti konferenice z načeli Združenih narodov pa ji bo prisostvoval tudi glavni tajnik Trygve Lie.

Uvod v konferenco, od katere bo zaradi spremembe notranjega režima izključena le Nicaragua in

zaradi upora v državi morala tudi Paragvaj, so predstavljal številne akcije Združenih držav, ki so pomenile ustvarjanje temeljev popolne složnosti zahodne poloble. Za osvežitev spomina naj navedemo naslednja dejstva: marca letošnjega leta je Truman obiskal Mehiko, mesec dni nato je mehiški predsednik Aleman obiskal Washington, junija se je Truman mudil v Kanadi, kjer je povabil na obisk Mackenzie Kinga in končno odhaja Truman zdaj v Brazil; meseca maja je predložil kongresu zakonski načrt »tkzv. Akt medameriškega vojaškega sodelovanja, ki bi pooblastil izvedbo načrta vojaškega vskladenja z drugimi ameriški državami, pri čemer bi prišlo v poštev vezbanje in oprema oboroženih sil teh držav ter poenotenje orožja, kar bi se seveda tikalo tudi Kanade. Zakon pa spremlja tudi gospodarska pomoč vsem tem državam kot najuspešnejše obrambno sredstvo proti komunizmu, ki ga širi pro-

paganda. Poleg tega je Truman junija predložil 80. kongresu poročilo posvetovalne komisije za obvezno vojaško vezbanje, ki je s glasno predložila uvedbo tega vezbanja. Ne smemo pozabiti tudi na združitev ameriških oboroženih sil pod enotnim vodstvom, do česar je prišlo pretekli mesec, da ne omenjamo še vseh ostalih sporazumov in dogovorov, ki so jih Združene države sklenile tudi z neameriški državami za zavarovanje zahodne poloble, oziroma vsega zahodnega sveta.

Sporazum iz Chapultepeca, ki je pomenil v prvi vrsti zavarovanje proti islamu, ki pa ga je spremljala ta strateška hiba, da je v drugi svetovni vojni državam Latinske Amerike pri-manjkovalo vojaške opreme in zvežbanih sil, zaradi česar je vse breme varovanja strateških postojank zahodne poloble slonelo na Združenih državah, bo zdaj verjetno izpopolnjen. Pomembnost konference v Rio de Janeiro zaradi tega ni samo ožjega značaja, marveč v uvodno omenjeni soodvisnosti enako važna tudi za vso Evropo zahodno od železnega zastera.

T. L.

## Mladina in komunizem

Današnji svet je podoben velikemu plesu v maskah. Človek pleše s čudno damo: elegantna je, mamljiva je, strastna je, a njen prijem je leden. Nenadoma pade plesalka maska z obraza. Človeku zledeni kri v žilah: pred njim se reži okostnjak - smrt.

Spredaj maska, zadaj smrt, to je današnji komunizem. Komunizem je plesal, pleše in bo plesal le v maskah; nikdar brez njih, sicer se posamezniki in narodi dandanes ne bi objemali z njim in plesali svoji zadnji mrtvaški ples.

### V čem je moč komunizma?

Kaj je tajna moč komunizma? Troje: 1. Maske 2. Rovarenje 3. Terorizem.

Prvo: Komunizem je brez značaja, ima eno samo načelo, to je breznačelnost. Komunizem ima jezik za to, da po Talleyrandovih besedah pove to, kar ne misli. Komunizem proglašal danes za belo, kar je včeraj proglašal za črno. Včeraj je bil pacifist, danes je Slovan, jutri bo proletarec. To ga pa ne moti, da ima kot pacifist za končni cilj svetovno revolucijo, v kateri bodo topovska hrana predvsem delavci in kmetje. To ga ne moti, da si kot Slovan z nacisti razdeli Poljsko ter kot kramar baranta za Trst in Gorico, kot bi bili ljudje kos blaga. To ga ne moti, da si partijski vodje kot »proletarci« kupujejo motorne ladje, luksuzne avtomobile in vile milijonske vrednosti.

Vse to so komunistične propagandne maske, a bistvenega pomena za komunistično partijo so še tako imenovane organizacijske maske. Volk, - komunistična partija stoji vedno v ozadiju, naprej pa pošilja backe, - kot OF, SIAU itd., kjer so za pokrov razni predsedniki - lutke s pesniškimi in kulturnimi imeni, ki ne dišijo po zločinu. To so tako imenovane komunistične pomožne organizacije. Te organizacije komunistična partija povsod najprej ustanovi. Brez njih ne more izvesti nobene revolucije. Zato so vsi ti razni naivni predsedniki in lutke bistveno odgovorni za nesrečo svojega naroda.

Drugo: Vsak komunist mora biti vohun. Vohunstvo in petokolonstvo je bistveni del komunizma. Brez njega delovanje komunistov ne moremo razumeti. Komunisti se vtihotapijo v demokratske organizacije ter jih mesece in leta izpodjedajo in kot termiti. Komunistično termistvo - kot ga je označil Churchill - je bolj nevarno orožje od atomske bombe. Komunistična

peta kolona skuša uničiti vse pozitivno delo demokratskih narodov in organizacij na socialnem, gospodarskem, kulturnem in političnem polju, ker komunistični interes so intrige in razdori v demokratskem taboru ter splošna zmeda v svetu. Zapomniti si moramo dobro, zlasti proletarci, da je komunistično geslo: čim slabše, tem boljše, ker cilj je svetovna revolucija.

Tretje: Komunizem je diktatura, ki po Leninovih in Stalinovih besedah neposredno temelji na nasilju. Komunistični sistem je policijska država, tajna policija, kontrolna ministrstva. Terorizem je višek reakcije, ki jo je svet z zadnjo svetovno vojno obsodil, in nilec te mračnjaške reakcije je danes »progresivni komunizem«. Centralni komite komunistične partije ima vedno prav, ter izvaja teror ne samo na zunan, ampak tudi na notranj v lastni stranki, kjer vlada disciplina, strahu in stalne čistke. Kar se pa tiče ostalega nešale za črno. Včeraj je bil pacifist, danes je Slovan, jutri bo proletarec. To ga pa ne moti, da ima kot pacifist za končni cilj svetovno revolucijo, v kateri bodo topovska hrana predvsem delavci in kmetje. To ga ne moti, da si kot Slovan z nacisti razdeli Poljsko ter kot kramar baranta za Trst in Gorico, kot bi bili ljudje kos blaga. To ga ne moti, da si partijski vodje kot »proletarci« kupujejo motorne ladje, luksuzne avtomobile in vile milijonske vrednosti.

### Orožje proti komunizmu

Torej - maske, rovarjenje, terorizem. Kaj je protiorožje proti temu? Troje: 1. Poznati komunizem. 2. Konspiracija. 3. Osebnost in narodni pogum.

Prvo: Vsa skrivnost zmage nad komunistično zaroto proti demokraciji svetu je poleg lastnega boljše programa - poznati komunizem. Obstojati bi morale univerze za študij te nevarnosti, kot imajo komunisti univerze za študij organizacije in svoje zarote. Komunizmu je treba za vsako ceno strgati njegove maske. Kot gol okostnjak - »kot smrt na prehodu« - ni več nevaren. Dolžnost vsakega demokrata je, da v imenu svobode, naroda in demokracije brez usmiljenja trga komunistične maske. Vsak ples v maskah je nevaren, zato dolžni z maskami.

Drugo: Večino ljudi na svetu predstavljajo otroci. Sem namreč spadajo tudi ljudje, ki ne znajo molčati. So kot zaljubljeni, ki komaj čakajo, da vse izbruhajo iz sebe. Taki ljudje so lahek plen komunističnih rovarenj.

## Pušelj za klobuk

A. Gabršček, dr. Tuma in Kardelj o dr. Ferfolji

»Dr. Josip Ferfolja iz Dobrodo, doslej koncipient pri dr. Rudolfu Gruntarju v Tolminu, je otvoril odvetniško pisarno v Trstu. Bivši masarykovec je po zgledu dr. Antona Dermote prišel v socialno demokracijo.«

(Andrej Gabršček: Gosriški Slovenci, knjiga II, str. 412) \*\*\*

»... V noči ob polomu so se posvetovali socialdemokratski zastopniki vso noč o vprašanju, ali naj se delavstvo polasti oblasti in okliče delavsko svobodno republiko Trst ali ne. Jaz sem pričakoval, da bodo to storili; z menoj istega mnenja je bil tudi sodrug Mi-

munističnih rovarenj.

Zato nujno spada v borbo za demokracijo važno geslo: več zvestosti, veliko več molka - konspiracije.

Tretje: Orožje proti terorizmu je pogum in sicer osebni in narodni pogum. Kdor ve, kaj hoče, kdor se zares bori za narod in demokracijo, ta se ne sme ustrašiti ne komunističnih tajnih policij, ne njihovih vohunov, ne njihovih nasilstev. Danes živimo v veliki dobi, ko ni časa za strahopetec. Danes gre za vse: za celotni pogled na svet - za svetovni nazor in za ves socialni ustroj sveta. Vsi smo potegnjeni v ta boj, hočeš ali nehočeš. Strahopetstvo je danes sabotaža demokracije.

Osebnost in narodni pogum, to je ponos mladine. Stari imajo pamet, a mi mladi imamo pogum. Mladina se uči pameti, stari naj se poguma. Mladina je čista in idealna, zato si vsi skušajo pridobiti njeno zaupanje. Prav imajo, kajti zaupanje mladine je za vsakogar največje odlikovanje. Idealizem je največji jasnovidec, zato mladina: 1. nagnosko čuti svoje prijatelje oziroma sovražnike ter 2. nagnosko čuti ravno pot, po kateri je treba hoditi za dobro naroda in demokracije.

Mladina je čista in idealna, zato čuva sveti ogenj resnice, pravice in svobode. Čista in idealna je, zato tega svetega ognja navdušenja ne bo nikdar pustila zlorabiti za nepoštene sebične koristi. Mladina je čista in idealna, zato ima neukročen pogum. Zato demokratska mladina STO-ja neustrašeno odklanja komunistični terorizem ter izjavlja:

1. Komunizem je fašizem in materializem. 2. Komunizem je narodno izdajstvo. 3. Komunizem je državni kapitalizem. 4. Komunizem je terorizem. 5. Komunizem je mednarodna peta kolona in zarota proti svetovni demokraciji.

### Program mladine

Proti temu pa demokratska mladina STO-ja postavlja svoje stališče:

1. Vsak načelni kompromis s komunizmom je poguba. Mladina je načelna ter hodi po poti demokracije in ne diktature ter si gradi svojo ideološko smer mimo komunizma na temelju ravnotežja naravnih in državljanjskih pravic človeka in dolžnosti poideina do skupnosti. 2. Svetu je treba kruha in svobode. Svoboda in kruh sta neločljivi socialni dobrini, zato ne sme nikdar biti ena žrtvovana v prilog druge. - Mladina meni, da ni dovolj uničiti komunizem, ki postavlja tudi precej upravičenih zahtev v današnjem svetu, ampak se mora demokracija izkazati veliko predvsem v pozitivnem programu ideološke in socialne obnove sveta.

3. Program mladine STO-ja so družina, narod, domovina, demokracija in krščanska etika. 4. Mladina STO-ja ima osebni in narodni pogum. Pripravljena je na vsako žrtvo, da bo narod živel. 5. Mladina STO-ja danes z Jeffersonom, velikim borcev za svobodo, izgovarja zakletve: »Pri-segel sem pred božjim oltarjem večno neprijateljstvo vsaki obliki tiranije nad človeškim duhom.«

Demokratska mladina STO-ja

nja je bil tudi sodrug Mi-llost. Drugo jutro pa je bilo vse mirno. Zvedel sem, da so se socialisti odločili, da pristopijo k sestavi Odbora za javno blaginjo (Comitato di salute pubblica), skupaj z italijanskimi nacionalisti. Vanj so imenovali po 12 zastopnikov italijanski nacionalisti in socialisti. Ta odbor je soglasno sklenil, da takoj odpošlje v Benetke odposlance s prošnjo, naj antantne čete zasedejo mesto, da preprečijo izgredo, češ da prefi nevarnost, da začne nebrzdana masa pleniti po mestu, obenem so prosili tudi za aprovizacijo. Narodni svet v Trstu je dal odboru za blaginjo v ta namen na razpolago torpedovko in tako so odpuli 1. novembra (1918, Op.ur.) en zastopnik italijanskih nacionalistov, en zastopnik italijanskih socialistov in en skupni zastopnik Slovencev, narodnjakov in socialistov, - ta je bil dr. Ferfolja - beračit v Benetke za hitro pomoč Trstu. Seveda je italijanska oblast obljubila takojšnjo pomoč in skoraj skupaj z vračajočo se torpedovko Narodnega sveta so prispele tudi italijanske torpedovke z italijanskimi okupatorji.

V »Lavoratoru« je izšel popis vožnje delegatov v Benetke in njihovih vtisov. Značilno je, da niso razmišljali o velikih zgodovinskih dogodkih, ki so se takrat vršili, ampak je »Il Lavoratore« opisoval, kako mlo se je storilo delegatom, ko so videli v izložbenih oknih tudi izbranih jedil ...»

(Dr. Henrik Tuma: Iz mojega življenja, str. 381)

Edvard Kardelj - Sperans je to vlogo svojega sedanjega sopotnika dr. Ferfolje takole ocenil v svoji knjigi »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«, str. 211: »Ko se je pojavila nevarnost socialnega prevrata brez meščanskega elementa in proti njemu, tedaj je tržaški »Narodni svet« napravil nekaj, kar je bilo glede na njegov sestav tudi pričakovati, da bo napravil: pohitel je zadušiti demokratsko vrenje slovenskega delavsko-kmečkega ljudstva, ki je ogrožalo socialne položaje konservativnih socialnih plasti in je v tej svoji vni celo poklical na pomoč italijansko armado, da bi napravila red in mir. Ko je bila ta »patriotska« dolžnost opravljena in likvidirana edina sila, ki bi mogla izbojevati svobodo slovenskemu narodu in ko so prišli v Trst prvi italijanski vojak, tedaj so se oči slovenskega meščanstva uprle v Paris in Versailles v naivnem pričakovanju, da bo antanta prelomila obveze, ki so bile dane Italiji z londonskim paktom.«

Usoda se je lepo poigrala s temi človekoma. Danes si krivdo za zgubo Trsta lahko v objemu drug drugemu očitata. Kako Vam je g. dr. Ferfolja pri srcu ob tem Kardeljevem citatu?

Gospod dr. Ferfolja si lahko da ta »pušelj« za klobuk. Lepo se mu sicer ne bo podal. Toda ob njem bo njegovim prijateljem in slučajnim znancem postalo razumljivo kako to, da se je že drugič politično prelevil ter danes kot sopotnik zopet na »torpedovki« potuje v družini, ki je ponujala Trst italijanskemu komunistu Togliattiju. Osnovne črte značaja, med katere



spadajo posebno samostojnost mišljenja, odločnost in pogum, se itak v življenju ne spreminjajo: so ali niso. Še tisto kar je bilo, z leti kvečjemu slabi. Vsaj tako se nam dozdeva, ko gledamo na trenutno vlogo in delovanje »tovariša« dr. Ferfija.

»Il Lavoratore« je pa tudi ostal zvest sebi: materialist! Njegov krog skladno z omenjenimi Tumovimi besedami verno služi onim, ki mu omogočajo obstoj (»izbrana jedila«) proglasujoč, da je danes Trst slovenski, jutri pa da je italijanski, kakor se pač glasi povelje za tisti dan.

## Darilo in pismo Srba „Demokraciji“

Gospod urednik!  
Pošiljam Vam 10.000 lir kot skromno pomoč za čim uspešnejšo borbo proti skupnemu sovražniku - komunizmu.

Upam, da Vas ne bom utrujal, če Vam s par besedami povem, kdo sem in zakaj sem emigriral.

Sem Srb iz revnega Korduna na Hrvatskem. Rodil sem se in zrasel v širomašni kmetijski bajti. Moj kmetijski oče je imel dve jutri zemlje in osem otrok. S trdim in znojem politim delom od zore do mraka smo se častno in pošteno prebijali skozi življenje. Jaz sem moral v Francijo na težko telesno delo, da bi preživel sebe in pomagal domačim. Po več letih sem se vrnil.

Pred dvema leti sem s težkim srcem zapustil domovino in šel v tujino, kjer živim kot begunec. Nisem hotel ostati doma in gledati nasilja nad ljudmi, ki ljubijo svobodo in demokracijo. Nisem hotel niti mogel gledati, kako kmeta uničujejo z ogromnimi bremenami in s tem, da se jih sili v neke »kmetijske zadruge«, kako je delavec postal brezpravi suženj rdečih buržujev, kako na tisoče najboljših rodoljubov zginja preko noči ali propada po zaporih. V meni se je uprla zdrava delavska zavest proti lažnemu »proletarskemu raju« in rdeči gospodi, ki s širjenjem te laži po svetu seje glad, bedo in strah.

Berem Vašo »Demokracijo« in lahko Vam rečem, da je vsaka beseda napisana proti komunizmu tudi del srbske duše, del borbe, katero srbski kmet vodi proti skupnemu sovražniku. Zato sem srečen, da Vaš list kot Srb lahko podprem.

Pozdravlja Vas  
Stojan V. Drekić  
automehanik.

## Priznanje iz Amerike

»Ameriška domovina« od 18. julija, je pod naslovom »Rojaki, naročite si list od doma!«, priobčila sledeče vabilo:

Našim Primorcem in tudi drugim tople priporočamo, naj si naroči iz Gorice tednik »Demokracija«, ki piše za demokracijo proti komunizmu. List je zelo zanimiv in prinaša dosti novic iz Primorske. Ako bi hotel kdo list naročiti, naj piše na naslov: »Demokracija, Riva Piazzutta 18, Gorica, Italy. V pismo naj dene 2 dolarja in pove, da si želi naročiti list ter napiše svoj natančen naslov.

\*\*\*  
Ugledni ameriški Slovec, ki biva že 40 let v Chicagu, nam piše:

Prejel sem dve številki »Demokracije«. Kolikor moram soditi po dveh številkah, mi je vaš list všeč. Všeč mi je to, ker pišete besedo »demokracija« brez pridevnika kot delajo danes totalitarski slepomišniki. Prava demokracija na vseh področjih življenja (politična, ekonomska, socialna) je samo ena... Želim vašemu listu obilo uspeha. Na meji uklenjenega Slovenije je »Demokracija« resnično potrebna!

## Jugoslavija in gospodarstvo STO-ja

Dosedaj smo si ogledali politično ideološke razloge, ki sami po sebi vodijo do tega, da sta v Trstu obe sicer nasprotni si skupini, italijanska in prokomunistična, složni v istem sovražnem razpoloženju do uveljavljanja slovenskih gospodarstvenikov. Prva je taka iz nacionalno-političnih razlogov, druga pa iz idejnih in razrednih. Tehnika dela italijanske skupine je dovolj znana. Zato bomo osvetlili tehniko dela prokomunistične skupine, ki je v Trstu predstavljena po uradnih in neuradnih funkcionarjih ter zagovornikih sedanjih jugoslovanskih oblastnikov.

### Lastna nakupno-prodajna organizacija

Slovenski gospodarski živelj v Trstu si je predstavljal, da mu bo po končani vojni omogočen hiter in uspešen napredek, ki bo nadoknadil pristižen zastoj in nazadovanje v dobi fašizma. Pri tem je računel na podporo jugoslovanskih oblasti, ki naj bi se za svoje poslovanje preko Trsta in posebno na italijanskem tržišču posluževale izključno slovenskih poslovnih organizacij in tvrdil, nudeč jim pri tem vse mogoče ugodnosti. V svojem idealizmu je sicer šel preko meja realnosti, toda tudi razočaranje, ki ga je izževal poslovna tehnika jugoslovanskih oblasti v Trstu, je mnogo večje kot bi bilo v primeru, ako bi bila na oblasti v Jugoslaviji kakšna druga struja, ki bi se bolj zavedala svojih narodnih dolžnosti.

Slovenski gospodarstveniki so si zmotno predstavljali, da se bo trgovanje med Jugoslavijo in inozemstvom vršilo po starem načinu t. j. z neposrednimi stiki med posameznimi tvrdkami. Preresno so jemali vse lepe izjave o zaščiti zasebne lastnine in pobude. Niso računali s podražavljenjem, ki je postalo nujno, čim je prišla na oblast struja, ki brez podražavljenja ne bi mogla izpolniti svoje naloge in obdržati oblasti.

Na poti h kontroli in podražavljenju pa je področje zunanje trgovine prvo, ki ga odnosni ukrepi prizadejajo. Prekinjeni so bili vsi stiki med posameznimi tvrdkami, ustanovljene so bile centrale, ki naj te poslovne stike prevzamejo in t. ustanove so na tem najbližjem in najbolj nadzorovanem koščku inozemstva. V Trstu, tudi takoj ustanovile svoja zastopstva: »Centroprom« in »Ujvod« (od teh posluje le slednji, ki je prevzel posle prvega). Kmalu za tem so bile podražavljene na procesih ali pa po Zakonu o podražavljenju vse večje jugoslovanske tvrdke, s katerimi so tržaški gospodarstveniki že pred vojno gojili poslovne zveze. Tako je padlo tudi upanje, da bi bila vloga poslovnih central za zunanjo trgovino samo posredovalnega ali celo začasnega značaja, kot si je od početka večina predstavljala.

To je bilo prvo razočaranje. Tržaški gospodarstveniki so lahko jasno uvideli in spoznali, da žive v nekem popolnoma drugem poslovnem svetu kot pa je oni, ki nastaja na drugi strani demarkacijske črte. Dobili so pred oči sliko svoje morebitne bodočnosti in odvisnosti svoje vloge v novem ustroju. Za enkrat sicer lahko od zunaj opazujejo potek postopka, ki so mu ostali slovenski gospodarstveniki predmet, toda posredno so vendar prizadeji, kajti vloge, ki so si jo želeli ob tem poteku stvari, ne bodo mogli odigrati. Z izpolnjevanjem in vedno večjimi izkuštvami novih jugoslovanskih ustanov za zunanjo trgovino bo privatno sodelovanje v tej trgovini nujno vedno bolj omejevano, posebno v kolikor prihaja v poštev posredovalna vloga za nakupe ali pa prodaje izven Trsta. Jugoslovanske ustanove bodo nujno težile k čim neposrednejšemu stiku s proizvajalcem in potrošnikom pri čemer bodo postali posebno trgovci kot tipični posredniki, vedno bolj nepotrebni.

### Kapitalistična načela kot vodilo

Vendar so tudi v tem novem položaju ostale žive vse one nade, ki so računale na narodno zavest teh

jugoslovanskih ustanov in na podporo tukajšnjemu slovenskemu poslovnemu življu. Vsaj do pretekle zime so bile te nade še zelo žive. Tržaški slovenski gospodarstveniki se niso zavedali, da predstavlja komunizem, ki je prišel na oblast v Vzhodni Evropi, pravzaprav uredničenje skrajne internacionalne ideje, ki pri svojem delu noče računati z narodnostjo. Take narodnostne »predsodke« jemlje v poštev edino v kolikor to odgovarja trenutni taktiki za uredničenje svetovne revolucije. V Trstu pa spričo »fratellanze« ne more biti favorizirana Slovencev.

K temu razlogu za ravnodušnost do slovenskih gospodarstvenikov se pridružuje tudi neusmiljeno »ekonomično« gledanje na neposredno gospodarsko korist. Kdor več ponudi, ta naj ima! Edina omejitev, ki jo tu postavljajo je, da dotični ne sme biti »slovenski izdajalec«, s katerim je načelno vsako poslovanje prepovedano. Da je ta pojem »izdajalca« zelo raztegljiv in prilagodljiv je splošno znano. Pač pa so odprta vrata vsakemu Italijanu, pa naj bo še tak fašist in sovražnik

## Zgodovina se ponavlja

Politika in žito - tlaka in desetina

Smatramo, da je tudi za našega kmetovalca koristno, če se seznanimo z novodobnimi naporom za povečanje kmetijskega pridelka. Po starih priznanih načinih se kakovost in količina zviša s pametnejšim in skrbnejšim obdelovanjem, izdatnejšim gnojenjem, boljšim semenom itd. Zelo važen činitelj je seveda vreme, ki pa je prerado zelo muhasto. Zato so pri enakem trudu in stroških posamezne letine lahko zelo različne.

Danes, ko je svet v veliki stiski za vsakdanji kruh, iščejo poljedelski strokovnjaki vseh narodov nova pota, kako bi odstranili neenak vpliv muhastega vremena na količino pridelka. Kakor posnemamo iz »Ljudske pravice«, delajo sedanjí oblastniki v Jugoslaviji važne poskuse v tej smeri. Skrivnost uspeha po trditvi »Ljudske pravice« in tudi drugega njej sorodnega tiska, ne leži več v obdelovanju zemlje z motiko, temveč v obdelovanju kmeta s politiko. Žito se po tem, »novem« načinu ne bo več pridelovalo iz zemlje, ampak pridobivalo neposredno od kmeta v količini, ki se lahko poljubno določi vnaprej brez ozira na poplave, točo itd. Resno se trdi, da je za prihodnjih pet let odklenalo celo suši, ki je požrla letino zadnjih dveh let. Nič manj resno se ne trdi, da je le od politične delavnosti posameznih ljudskih odborov odvisno ali bo država pridobila toliko žita ali drugih pridelkov, kakor je vnaprej izračunala. Nezanosljivi činitelj - vreme - je tedaj izločen. Uspeh je presegel vsako pričakovanje in če človek gleda številke v časopisju, bi jih lahko primerjal le še z uspehi pri »volitvah«, ki jih je svoje čase uprizarjal Hitler in danes njegovi zmagovalci posnemovalci.

Res je sicer, da je iznajdba toliko duhovita kakor je enostavna, vendar jo moramo sprejeti z vsem pridržkom, kajti izgleda, da »kamena modrih« ni najti v »rdeči deželi«.

V tej deželi črpajo svojo učenost iz »bogatih zgodovinskih izkušenj« (Marks, Stalin, Engels) in glej, če gremo samo za 99 let nazaj, bomo našli v zapiskih iz l. 1848, zabeleženo, da je tlaka in desetina odpravljena, ker je reakcionarna. Danes se zopet uvaja. Zgodovina se torej res ponavlja. Kmet je delal, graščak jemal. Plodovi delovnega ljudstva so ležali v graščakovih kašči. Tudi graščak se ni oziral na vreme, hotel je to, kar se je zdelo njemu prav.

Slovencev. Tujcu je dovoljeno kar domačemu človeku ni: da ima svoje prepričanje in da je kapitalist!

Tako vidijo na svoje začudenje Kraševci in Notranjci, da hodijo k njim po les ljudje, za katere so bili prepričani, da se po vseh krivicah storjenih Slovincem, pri katerih so osebno sodelovali, v bodoče preko meje niti prikazati ne bi smeli. V dobi fašizma ojačeni italijanski živelj lahko svobodno uveljavlja svoje prednosti in premoč nad oslavljenim slovenskim gospodarskim svetom tudi v poslovanju z domovino, na katero je ta slovenski živelj tako čustveno navezan in od katere je toliko pričakoval.

Nacionalna brezbrzičnost in brezčutna težnja po čim višji ceni, tipični lastnosti brezobzirnega visokega kapitalizma, sta tako postali vodilo jugoslovanske poslovne politike v Trstu in v tujini sploh (tujina je seveda samo to kar je izven komunističnega bloka, kajti Albanija n. pr. lahko dobiva izdatne podpore in darila. Tam so »sentimentalni«). Je to v škodo ali korist slovenskih interesov v Trstu?

Dr. Z.

## POGOJI SVETOVNEGA MIRU

Kakor smo že na kratko poročali je imel predsednik Truman na praznik ameriške neodvisnosti 4. julija t. l. pomemben govor na domu Thomasa Jeffersona. Danes prinašamo v obširnejšem izveščku pogoje svetovnega miru, ki jih je navedel predsednik Truman:

Prvi pogoj miru med narodi je skupni pristanek na načelo, da mora pravična oblast vsake vlade izhajati iz pristanka onih, katere vlada. Obstojati mora resnično prizadevanje, da se to načelo udeleži.

Ustave vseh narodov - članov Združenih narodov podarjajo sicer načelo, da pravična oblast izhaja iz pristanka onih, katere vlada. V mnogih državah pa je medtem razvoj k temu cilju zelo zadrževan. V drugih državah napredka v tej smeri ni. V nekaterih zopet gre razvoj vladavine v nasprotno smer.

Ako želimo živeti v miru, je potrebno, da narodi sveta poznajo drug drugega, da trgujejo drug z drugim, da verujejo drug drugemu in da korakajo k skupnim idealom, medtem ko so nasprotno tam, kjer oblast ne izhaja iz pristanka naroda, vse te potrebe navadno prezirte, a narod držan v osamelosti.

Čim večja je udeležba naroda pri uresničevanju narodne politike, tem manjša je nevarnost za napad. Ko bo pravična oblast vseh vlad izhajala iz pristanka onih, katerim vlade vladajo, tedaj bomo imeli trajen mir.

Drugi pogoj miru med narodi je skupno spoštovanje ljudskih pravic. Dokler bodo te pravice prikrajševane v katerem koli bistvenem delu sveta, bodo morali ljudje povsod živeti v strahu za svoje pravice in varnost.

V zadnjih petnajstih letih smo se mnogo naučili od Nemčije, Italije in Japonske o ozkem odnosu med diktaturo, napadom in izgubo ljudskih pravic. Vprašanje zaščite ljudskih pravic je bilo priznano v listini Združenih narodov, a posebna komisija sedaj preučuje to vprašanje. Ohranitev miru bo v veliki meri zavisela od napredka zaščite ljudskih pravic v posameznih državah in v sami organizaciji Združenih narodov.

Tretji pogoj miru je svobodna in popolna izmenjava znanja, idej in obveščanja med narodi vsega sveta, kakor tudi največja svoboda mednarodnega potovanja in prometa.

Mnogi narodi, člani Združenih narodov so ustvarili in sedaj nudijo pomoč vzgojni, znanstveni in kulturni organizaciji Združenih narodov (UNESCO), karere cilj je širjenje svobodne izmenjave idej in obveščanje med narodi sveta. V osnovnem pravilniku te organizacije je, da to »sestavlja sveto dolžnost, katero morajo vsi narodi izpolnjevati«.

Združene države so prevzele vodstvo za razširjanje teh idealov, ki so bistveni za mir in napredek sveta....

Na nesrečo je določen del zemlje ohranil plotove okoli svojega ozemlja, ki ovirajo vhod in izhod obvestilom in idejam. Mnoge izmed njih omejujejo mednarodna potovanja. Nekatere izmed njih prikazujejo za temi ograjami, katere so same ustvarile, svojim državljanom pazljivo izbrane in popačene slike dogodkov iz drugih držav. One uče in širijo preko radija nezaupanje in prezir do svojih sosedov. To organizirano nezaupanje oddaljuje narode od miru in sloge in nasprotuje svobodni izmenjavi znanja in idej, ki je potrebna za mir sveta.

Prvi korak, da se preneha nepoznavanje in sumničenje, bi bilo prenehanje s propagando proti drugim narodom. Drugi korak bi bilo porušenje ograj, ki ovirajo obveščanje, ideje in potovanje. Končni korak bi bilo sodelovanje z drugimi narodi, ki si najresnejše prizadevajo okrepiti prijateljski sporazum med ljudmi....

Četrti pogoj miru je ponačrtenje gospodarske in finančne politike narodov v prid svetovnemu gospodarstvu namesto zasebnih narodnih gospodarstev.

Važno je, da priznamo, da nosijo tudi Združene države v tem vprašanju veliko odgovornost. Združene države so največja industrijska nacija sveta, vodilni izvoznik kmetijskih pridelkov in največji dajalec posojil. Evropa in Azija na drugi strani sta bili opustošeni v vojni in se obupno borita za vprašanji obnove, brez zadostnih sredstev in snovi.... Končno smo obvestili evropske narode, da mora nadaljnje zahtevanje pomoči priti potom zdravega načrta za evropsko obnovo.... Ni dovolj, da en narod naredi vse kar more za obnovo.... Potrebno je sodelovanje vseh narodov, ako se želi doseči uspeh.... Vendar danes nekateri narodi odkrajajo svojo pomoč načrtom za obnovo z izgovorom, da bi to pomenilo vmešavanje enih narodov v notranje zadeve drugih. To je zabloda, kakor bi bila zabloda, če bi en človek odklonil vstop v koristno poslovno zvezo z izgovorom, da bi to vsebovalo vmešavanje v njegove zasebne stvari....

Naš cilj mora biti: »Ne mir za našo dobo, temveč mir za vse čase«.

### Sprememba gesla!

Tito ne muči se!  
Tito ne muči se!

## Naša deca in počitniške kolonije

V petek, dne 8. avgusta, so se slovenski tržaški otroci vrnili iz počitniške kolonije. Prišli so iz Žabnic.

»Zdaj pa gremo domov«, tako so peli, ko so zagledali morje, a v njihovih srcih je bil še svež spomin na krasne gozdove, ki krijejo nižje alpske gore, na skalnate vrhove višjih in večnih gorstskih velikanov ter na prekrasna Belopeška jezera. Čudovite gorske oči, ki odsevajo barvo neba, gor in obdajajočih jih gozdov, se ne bodo zlepa izbrisale iz spomina malih, in zlasti večjih otrok.

Tritedensko bivanje v prelepem gorskem kotičku pod Sv. Višarji je bilo za tržaško dečo poseben dogodek. Otroci niso pridobili na teži, a zrastle so telesno in obogatili duševno. Učili so se in kopali, telovadili, hodili na izlete, se igrali, prepevali in molili.

Ko je vlak, ki je vozil dečo domov, staršem v naročje, brzel mimo zadnjih postaj in se blizal Trstu, so otroci prepevali pesmi, ki so se jih naučili v romantičnem gorskem kotičku. In ko je odmeval refren »Mi se imamo radi... vsi se ima-

mo radi...« je v njihovih očeh odsevalo mešano čustvo veselja, ljubezni in hvaležnosti.

Da, otroci ljubijo vse tiste, ki jih resnično ljubijo in hvaležnost izražajo z ljubeznijo. In hvaležni so vsem tistim, ki so v koloniji za nje žrtvovali svoje moči in jim izkazali materinsko in očetovsko skrb. Molitev, ki izvira iz src teh otrok, bo na dobrodelnike priklicala božji blagoslov.

Kar nič ne bom raziskovala, kdo je bila tista oseba in kateri narodnosti pripada, ki je prva imela to srečno misel, da je treba šolske otroke pošiljati na počitniške kolonije. Naj bo kdor



si bodi, dobro delo je naprava.

Ce pomislimo, da so šolski otroci skoro dan za dnem in to dobrih devet mesecev v letu, — morda v nezadostno prezračenih šolskih prostorih, — tedaj moramo kolonijško akcijo le odobravati. Otroci, ki se udeležijo kolonije, morajo sicer to ali ono neugodnost prenesti, a neprecenljive vrednosti so pridobitve v skupnem življenju ter bivanje v prosti naravi.

Učiteljstvu pa, kizez resnično ljubeznijo in s požrtvovalnostjo nesebično posveča kolonijškemu delu, se mudi obilo prilike, da otroka

natančneje proučuje takrat, ko ni ukljenjen v verige stroge šolske discipline. Tako se lažje pogloblja v otroško dušo ter pomnoži lastno vzgojno spretost.

Iz teh vzrokov je želeli, da se dobrodelna akcija počitniških kolonij vseh stransko podpira in — po preizkušnjah — ves ustroji čim dalje bolj izpopolnjuje. Nikogar naj ne moti ozkosrčno spodtikanje nekaterih nad takimi kolonijami samo zato, ker so zgolj šolske, ne pa tudi politične, kakršne so vajeni prirejati celo za 6 do 8 letne »pionirčke«.

Učiteljica

## Jugoslavija za evropsko skupnost

Z ozirom na odklonitev sodelovanja sedanega jugoslovanskega režima na konferenci v Parizu za gospodarsko obnovo Evrope, je jugoslovanski odbor v Londonu podal sledečo izjavo:

Jugoslaviji s silo in prevaro vsiljena vlada je svojevoli in proti očitno jasni želji vsega jugoslovanskega naroda odklonila udeležbo pri skupnih naporih za gospodarsko reševanje in obnovo Evrope ob širokogrudni pomoči Združenih držav Amerike. Sama Titova vlada je, obračajoč se na organizacijo Združenih narodov, priznala, da se Jugoslavija nahaja v skrajnem pomanjkanju. Sama ta vlada je pošiljala alarmantne pozive vladama ZDA in Velike Britanije, da naj pomagata reševati narod pred lakoto. Danes ona izključuje Jugoslavijo iz združene akcije za pomoč vsem narodom Evrope samo zato, ker tako zahtevajo oni, ki vodijo celokupno njeno politiko. Ne more biti bolj očitnega dokaza, da je sam obstoj take vlade nasproten interesom države, kakor tudi vsem težnjam evropske vzajemnosti. Jugoslovanski narodni odbor v emigraciji v Londonu dviga pred konferen-

co evropskih držav v Parizu protest proti temu sklepu, s katerim se ne žrtvuje samo neodvisnost naše države, temveč se spravlja v nevarnost tudi samo življenje tlikih milijonov izmučenih ljudi, žena in otrok v Jugoslaviji.

Od svojega nastanka je vlagala Jugoslavija vse napore, da se čim bolj okrepi mednarodno sodelovanje in evropska skupnost. Nikdar se niso v svoji preteklosti niti srbski, niti hrvaški, niti slovenski narod izločili iz evropske skupnosti, s katero so gospodarsko in kulturno najtesnejše in življenjsko povezani in s katero so v tej vojni proti totalitarizmu potrdili z največjimi žrtvami svojo vzajemnost.

Podpisani tolmačijo s tem želje srbskega, hrvaškega in slovenskega naroda in izjavljajo, da bo Jugoslavija, osvobodjena komunističnega totalitarnega režima in tuje nadvlade, pristopila k evropskemu sodelovanju po Marshallovem načrtu in da bo ona z vso silo pomagala, da se temu evropskemu sodelovanju zagotovi popoln uspeh.

Za Jugosl. narodni odbor: Slobodan Jovanović l. r.

## Vesti s Tržaškega

### Škandal pri javnih delih

Tekoči teden se v Trstu vrste kazenske razprave proti osebam, ki so zakrile škandal pri uradu za javna dela. Prva sta bila radi podkupljivosti sojena angleška častnika Squire in Wilde od angleške vojaškega sodišča. Obsodba bo objavljena, ko jo bo potrdil pristojni poveljnik. Potem je prišla na vrsto šestorica civilistov, ki so bili pri uradu za javna dela nameščeni kot vodilni uradniki. Na predlog zagovornikov je bil proces preložen. Razprava proti načelniku urada podpolkovniku Rihardsonu se bo vršila pozneje. Obtožnice sove s strašno besedo, kako se je v uradu za javna dela brezvestno gospodarilo in podkupovalo. Milijoni so se stekali v žepih posameznikov. Obupna slika nepoštenosti in propasti. O poteku razprav in o obtožbah smo prejeli obširno, poročilo. Radi omejenega prostora za danes žal ne moremo priobčiti. Naj samo ugotovimo: Prvič! Obtožnica angleške častnika sta v svoj zagovor natakala, da je pri koruptivnih razvadah, ki obvladujejo tržaško okolje, nemogoče poslovati drugače. Sprejemanje podkupnin je tako razpaseno, običaj, da se brez tega ne pride nikamor; to se smatra za italijanski način trgovanja. Drugič! Ob razkritju škandala je tržaško italijansko časopisje z umazanim političnim namenom skušalo prikazati slovenska stavbna podjetja in sploh Slovence kot glavne krivce vse nečedne zadeve. Preiskava je pa dognala, da so razen zavezniških častnikov skoro

izključno samo italijanski uradniki in italijanski podjetniki delali nepošteno kupčije.

### Delovni sporazum pekov

Po zaslišanju predstavnikov, ki so se udeležili razpravljanja o novi delovni pogodbi, je združenje pekarskih mojstrov v celoti pristalo na mezde in draginjske doklade, kot so jih zahtevali predstavniki delavcev. Predsednik združenja pekarskih mojstrov je svetoval svojim članom, naj odobrijo delavcem predlume na mezdah v izenačenje razlik.

### Obstreljen na begu

Straža pri miramarskem gradu je pred dnevi ob 3. uri ponoči težko ranila 17-letnega Viktorja Scarlavija, ki stani na cesti v Lonjer, ki so ga zalotili, — ko je stikal okoli poslopja, kjer je nameščen glavni stan ameriških oboroženih sil. Prvo pomoč so ranjencu nudili v ambulanci glavnega štana, nakar so ga prepeljali v civilno bolnišnico. Straža je opazila Scarlavija in še neko osebo, kako sta v sumljivih okoliščinah ponoči krožila okoli gradu, kjer sta gledala skozi okna v notranjost. Ker se na poziv nista hotela ustaviti, ju je straža zasledovala, toda ko je videla, da bosta pobegnili, je ustrelila in ranila Scarlavija v stegno, spremljevalcu pa se je posrečilo pobegniti. Pri zaslišanju je Scarlavi izjavil, da je iskal prenočišče v miramarskem gradu. To je v zadnjem času običajni izgovor vseh sumljivih oseb, ki jih zalotijo pri šikanju okoli vojaških naprav. Vojaške oblasti so iz-

javile, da je ranitev civilistov v podobnih okoliščinah obžalovanja vredna, da pa so zaradi tatvin potrebni odločni ukrepi.

### Uspeh preiskave

V zvezi s pretepi, ki so se nekaj večerov ponavljali na ulici XX Settembre ter se pozneje razširili tudi na okoliške ulice in trge, je policija naznanila kot udeležence pretepev oblastem naslednje osebe: Silvano Carmeli, Nelo Furlan, Umberto Muradori, Marcello Caiagna, Mario Carmeli, Feruccio Cocevar, Livio Polaco, Sergio Svara, Carlo Cavallieri, Leonardo Cavallieri in Francesco Rocco. Aretirali pa so Marcela Ghermina, ker je izstrelil nekaj revolverjskih strelcev ter ga zaprli v zapore v ulici Tigor.

### Obstreljena na Morganovi črti

Policija poroča, da so straže ljudske zaščite ponoči 500 metrov ob obmejni stražnici na Škofijah streljale proti 32 letni Karolini Furlani in 26 letnemu Antonu Borinu, oba iz Manzana pri Kopru. Furlaničeva je strel zadela v nogo, Borin pa je bil težje ranjen v križ. Prvo pomoč jima je nudil Rdeči križ in ju odpeljal v bolnišnico. Furlaničeva bo odpravila v štirih do petih tednih, medtem ko je zdravstveno stanje ranjenega Borina negotovo. Komunistično časopisje ve povedati, da sta omenjena »tihotapila« blago preko Morganove črte. Po devinskem sporaz., sta obe poročji gospodarsko enotni, zato »tihotapstva« ne more biti. Kot vemo iz sedanjih izkušenj so »ljudske oblasti« že davno prekršile to določbo devinskega sporazuma, to je le nov dokaz, da komunisti zadržujejo redno izmenjavo dobrin med obema področjema ter se pri tem poslužujejo celo sredstev, ki ograjajo življenje prebivalstva.

### Učiteljska mesta

Osebe, ki iščejo službena mesta na šolah s slovenskim učnim jezikom, naj vložijo prošnjo najkasneje do 30. avgusta 1947 ob 18. uri pri šolskem nadzorništvu v Trstu, ulica Duca d'Aosta, št. 4/II nadstropje.

### Promet v tržaškem pristanišču

Statistični vestnik tržaških splošnih skladišč poroča, da so meseca junija iztovorili v omenjena skladišča iz ladij 60.000 ton raznega blaga, natovorili pa 17.000 ton. V prvem polletju so raztovorili in natovorili skupno 669.026 ton blaga, od česar je bilo 180.429 ton žita 83.279 ton premoga in raznih kovin ter 405.318 ton drugega blaga. Največji promet je bil z Združenimi državami in Veliko Britanijo. Železniški promet v tem razdobju je znašal skupno 86.038 ton. Po železnici so pripeljale največ blaga naslednje države: Italija, Češkoslovaška in Avstrija; izvoz pa je šel v Avstrijo, Jugoslavijo, Italijo in Češkoslovaško.

### Zvišanje cene elektrike

ZVU je odobrila električni družbi za Julijsko krajino SELVEG zvišati cene električnega toka z veljavnostjo od 1. julija, tako da znašajo: 1300% na ceno električne struje leta '42; zvišanje najmanjše za števce tri, pet ali deset amperov za 4.60 in 8. lir na mesec. Zvišanje ne prizadene potrošnikov za prvih 30 kilovatom, ki jih porabijo za razsvetljavo stanovanj.

### Požar pri Sezani

V bližini smodnišnice pri Sezani je nastal gozdni požar, ki se je razširil na 10.000 kvadr. metrov površine. Na mestu so prihiteli gasilci s tankom vode in v pol ure pogasili ogenj.

### Nabrežina

Pri nas so trenutno v teku velika javna dela. Gradijo novo avtomobilsko cesto, ki bo prihajala iz Italije, šla preko Trziča, Nabrežine, Proseka na Opčine in od tu dalje na jugoslovansko ozemlje. Na Opčinah se bo odcepila in v strmini vila do tržaškega mesta. To bo velika prometna žila, ki bo vezala zapadno in srednjo Evropo. Zgrajena bo v stilu prometnih avtocest brez velikih vzponov in ostrih ovin-

## Vesti z Goriškega

### Župnik Franc Rupnik umrl.

V Novakih nad Cerknjem je po dolgi in težki bolezni umrl 5. t. m. tamkajšnji župnik g. Franc Rupnik, star 57 let. Po rodu iz Zadloga pri Črnem vrhu je študiral v Ljubljani, kjer je bil l. 1914. posvečen v mašnika. Služboval je po raznih župnijah na Nortranskem, dokler ni prišel v Novake, kjer je zdaj legel k preranemu počitku. Po značaju skromen je bil goreč dušni pastir in povsod priljubljen. Zlasti se je odlikoval kot voditelj Marijinih družb tudi v dobi fašizma. Poleg dušnopastirske službe se je veliko bavil z

domačo zgodovino. Napisal je obširno zgodovino župnije Hrenovice, kjer je kaplanoval. Svoje zanimive razprave je priobčeval v kolektarjih Goriške Mohorjeve družbe in v »Našem čolnicu«, glasilu goriške »Prosvetne zveze«. Naj mu Bog obilo poplača njegovo požrtvovalno delo!

### Slovensko »Alojzijevišče«

Slovensko »Alojzijevišče« v Gorici sprejema prošnje za sprejem v zavod za novo šolsko leto. Sprejetih bo zaradi pomanjkanja prostora samo določeno število dijakov. Ne sprejemajo se dijaki, ki zaradi slabih uspehov ponavljajo razred. Čas za vlaganje prošnje je od 1. do 20. septembra t. l. vsak dan dopoldne na vpisni zavodu v Gorici, ul. Don Bosco 3. Tam dobi vsak tudi vsa pojasnila. Prednost imajo dijaki, ki so bili v zavodu, ki pa morajo ponovno vložiti prošnjo za sprejem. Zavod nudi vso garancijo dobrih šolskih uspehov in krščanske vzgoje.

### Razstavljene slike

V izloženem oknu Katoliške knjižarne v Gorici so izstavljene tri slike slov. slikarja Sercerija Rina iz Trsta. Slike so vzete iz naših lepših Gorice. Prva nam prikazuje Sv. goro s Solkanom, druga cerkev sv. Ignacija na Travniku in tretja goriški grad. Vse tri so v olju. Opazljamo interese, da si ogledajo slike, ki pričajo, da slovensko slikarstvo na Goriškem po vojnem zastoju razveseljuje napreduje.

### Ugrabitev

Iz Vogrškega poročajo: Dne 17. julija ob tretji uri popoldne je bil v lastnem stanovanju ugrabljen domačin Franc Fornazarič. Po prvih vestih bi se bila ugrabitev izvršila v gozdu. Sedaj se je pa ugotovilo, da je zločinski dejanje bilo izvedeno na Fornazaričevem domu. Ugrabitelja Jože Petrovič in Danilo Fornazarič sta oborožena s samokresni vdrila v hišo in mu zaukazala, — počival je na postelji, — da jima mora slediti v šempas. Tam so ga izročili jugoslovanskim vojakom. Ti so ga naložili na avtomobil in odpeljali v Ajdovščino, kjer so ga vrgli v zapor. Po dveh dneh so ga v njegovo veliko presenečenje izpustili in je prišel peš na svoj dom v področju A. 32 letnega ugrabitelja Petroviča z Vogrškega so zaprli, 22 letni Fornazarič, tudi vogrski domačin, je zbežal in se skriva.

### Gibanje med slovenskimi visokošolci

V Gorici se je vršil 13. t. m. sestanek tržaških in goriških slovenskih demokratičnih visokošolcev, ki so z uspehom obravnavali skupna vprašanja.

### Prvačina

V zadnjem času se mnogo piše, še več pa govori o kraških jamah. Zlasti italijansko časopisje polni dolge stolpce z opisovanjem grozodejstev komunističnega terorja in očita našemu narodu barbarstvo. To si moramo pustiti reči po 25 letnem trpljenju in suženstvu pod fašizmom. To boli, zlasti še, ker je krivično. Kajti veliko več kot Italijani so pretrpeli od komunističnih nasilnikov naši ljudje, ki so o pravem času spoznali novi, reči fašizem in mu niso sledili. Katera kraška jama se da primerjati z našo »Prvaško jamo«. Če gre tuje mmo naše vasi, z žalostjo v srcu opazi en križ s par žrtvami in veliko rdečo zvezdo, ne sluti pa, da so se dogodile groznejše stvari. Če bi pa vprašal, kje je tako imenovano »Gacevje«, bi zvedel za strašno trpljenje številnih nedolžnih žrtv. Kar cele družine z otroci vred so umirale pod puškinih kopti rdečih divjakov. Ako pa ti niso vsega zmogli, so najeli tuje morilce. Čakaj mati z Otlice, iz Sežane, Ilirske Bistrice i. t. d. na sina, na hčer, ki sta po opravih šla v Gorico, pa sta zginita v nesrečnem »Gacevju«. Ob pogledu na našo vas se zdi človeku, da je kazn božja že segla nanjo; nekateri teh morilcev so že nesrečno končali,

mi smo pa za kazni še vedno ogroženi od njihovih naslednikov in smo podvrženi stalnemu nedeljskemu delu, sestankom, denarnim zbirkam, posojilom i. t. d. In ni oblasti, ki bi nam priskočila na pomoč in nas rešila.

### Poroka

Jutri v soboto 23. t. m. se bo na Kostanjevici poročil g. Drago Petkovšek z gđ. Elviro Dugarjevo. Obilo sreče!

### Šturje

Naš rojak g. I. Škvarč je bil v petek 22. t. m. v Gorici posvečen v mašnika. Prihodnjo nedeljo bo v domači župni cerkvi cel prvo sv. mašo. Želimo mu obilo božjega blagoslova.

### Rihemberg

Dne 14. t. m. ob desetih in pol zvečer je zavezniška policija zasledila približno 25 ljudi pri nekem zborovanju, ki se je vršilo v Cvetrozu v kleti Alojzija Besednjaka. Preiskava je dognala, da je šlo za sestanek 3 komunističnih celic iz našega okoliša (Birsi, Cvetroz, Rihemberg). Policija je vse komunistične zaupnike naložila na jeepe in jih odpeljala v goriške zapore. Zaplenila je tudi zapisnike sej, ki so jih imeli zborovalci na sestanku. Aretirane osebe, med katerimi je bilo večje število žensk, so iz vseh navedenih vasi, posamezni pa tudi iz Britofa, od Bizjakov in Lojevega. Ljudje se sprašujejo: Komunistična stranka je priznana, zakaj zbira ljudi na tajne nezakonite sestanke? Ali nismo doživeli že dovolj nesreč? Zanimivo bi bilo tudi dobiti vpogled v zaplenjene zapisnike. Najbrže bi se dalo iz njih marsikaj dognati o komunističnih nasilnikih in njihovih žrtvah.

### Kanal

Na praznik Marije Vnebovzete 15. t. m., ki je zaščitnica naše dekanijske župnije, smo imeli pri nas sv. birmo. Med nas je prišel goriški nadškof, ki je bil prisrčno sprejet. V imenu duhovščine in župljanov ga je pozdravil g. dekan Semič. Pri slovesni sv. maši ob desetih je imel prevzvišeni pridigo v slovenskem jeziku. Ožigosal je propagando, ki zastruplja slovensko ljudstvo s sovraštvom, ga strahuje in skuša preprečiti sv. birmo. Po maši je sprejel zakrament sv. birmo okrog 200 birmancev iz Kanala in vseh sosednjih duhovnj, tudi iz cone B. Dan, ki je stal v znamenju težkih groženj, se je mirno in spodbudno končal.

Spodnje Cerovo. Policija je v torek 19. t. m. nenadoma izvršila pet aretacij v naši vasi, v Gornjem Cerovem in v Števerjanu. Še istega dne je izpustila vse razen Alojza Persolja iz naše vasi. Domnevamo, da gre za politične prekrške, ker so vsi prijeti komunistični pomagači.

Kozana v Brdih. V nedeljo 17. t. m. smo imeli domačo zabavo; ob tej priliki smo razobesili našo slovensko zastavo, seveda brez zvezde. Komunistični gizdalni so radi tega kar pobesneli in nam zabavo ovirali. Toda kmalu se je vsulo toliko »reakcionarjev« na zabavišče, da jih je bilo kar sram. Posebno navdušeni so vzklikali »reakcij« stari može in žene in glasno zatrjevali in prisegali, da si zlate svobode ne bodo pustili vzeti!

Vodrilan. V soboto 16. t. m. sta se tu vzela Zorzut France, pok. Ivana in Marinič Olga, živ. Ivana. Mlademu paru želimo obilo sreče v novem stanu.

Bale pri Šmartnem. V torek 10. t. m. je policija tu iskala Oskarija Srebrniča, o katerem zatrjujejo, da ima nekaj na vesti in da je član OZNE. Ta pa je policiji pred očmi zbežal, in ker so ga lovili po gozdu, je nenadoma pobral v grmu skrito mitro in spustil dva rafala tako, da je zadel in ranil enega policijskega agenta.

Poučevanje matematike in fizike. Nastav. učitelja za pouk gornjih predmetov dobe dijaki v uredništvu »Demokracije«.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«.

Možak iz Brd" Lir 200.—; Zavedna Slovenka" iz Krmina preplačilo Lir 380.—; N. N. iz Livka Lir 500.—; N. N. iz Borjane Lir 300.—; N. N. iz Bovca Lir 200.—.

Vsem iskrena hvala!

Odgovorni urednik: Janko Simič. Tiska tiskarna Budin v Gorici. Tiskano z dovoljenjem A. I. S.